

Právní minimum

Obsah

Zdroje:	2
1. Struktura zákonných předpisů platná v ČR podle právní síly	2
2. Nařízení	2
3. Směrnice	2
4. Rozhodnutí	3
5. Další akty	3
5.1 Doporučení	3
5.2 Stanoviska	3
5.3 Společná akce (Společná zahraniční a bezpečnostní politika)	3
6. Právní předpis	4
7. Právní norma	4
8. Zákon	4
9. Prováděcí předpis	5
10. Vyhláška	5
11. Nařízení vlády, resp. vládní nařízení	6
12. Legislativní proces	7
13. Legislativní proces na úrovni vlády	7
13.1 Připomínkové řízení.....	8
13.2 Role Legislativní rady vlády	8
13.3 Schůze vlády	8
14. Legislativní proces na úrovni Parlamentu	9
14.1 Prvé čtení návrhu zákona	10
14.2 Druhé čtení návrhu zákona.....	10
14.3 Třetí čtení návrhu zákona	10
15. Legislativní proces z pohledu prezidenta	11
16. Publikování ve Sbírce zákonů	11
17. Slovníček vybraných právních pojmů	13

Zdroje:

Wikipedie [online]. 2011. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org> >.

Právníký slovník prof. JUDr. Dušan Hendrych, CSc., prof. JUDr. Miroslav Bělina, CSc., doc. JUDr. Josef Fiala, CSc., prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc., doc. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D., JUDr. Ivana Štenglová

2. rozšířené vydání 2003, HC Beck

http://europa.eu/institutions/index_cs.htm

1. Struktura zákonných předpisů platná v ČR podle právní síly

1. **Primární právo EU** (smlouva o Evropské unii, Euratom).
2. **Sekundární právo EU** (Nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení, stanoviska, společné akce).
3. **Mezinárodní smlouvy** (normativní smlouvy); každý stát musí dodržovat a plnit závazky plynoucí z pravidel mezinárodního práva a musí dbát na to, aby vnitrostátní normy nebyly v rozporu s mezinárodními smlouvami.
4. **Ústava ČR, ústavní zákony.**
5. **Nález ústavního soudu;** Ústavní soud jako negativní zákonodárce ruší části nebo celé právní předpisy.
6. **Zákony, nařízení vlády, vyhlášky správních úřadů, zákonná nařízení senátu, vyhlášky** (samospráva) **a nařízení** (státní správa).

2. Nařízení

Je schvalováno Radou společně s Parlamentem nebo samotnou Komisí a je obecně závazným pravidlem na všech úrovních. Na rozdíl od směrnic, které jsou adresovány členským státům, a rozhodnutí, která mají přesně určené subjekty, jímž je adresováno, je nařízení závazné pro všechny. Je přímo účinné, tzn., že tvoří takové právo, které uplatňuje přímou účinnost ve všech členských státech stejně jako vnitrostátní právo, a to bez jakékoliv další intervence ze strany státní moci členských států.

3. Směrnice

Je schvalována Radou společně s Parlamentem nebo samotnou Komisí a je adresována členským státům. Jejím hlavním cílem je aproximace jednotlivých právních systémů. Směrnice předepisuje členským státům jen výsledek, jehož má být dosaženo, zatímco formy a metody dosažení cílů Společenství zůstávají na vůli jejich vnitřních právních řádů. Pokud není směrnice zapracována do právních řádů členských států nebo pokud je zapracována jen částečně nebo se zpožděním, mohou se fyzické i právnické osoby na dotýčnou směrnici přímo odvolat k vnitrostátním soudům.

4. Rozhodnutí

Je schvalováno Radou, Radou společně s Evropským parlamentem anebo Komisí. Rozhodnutí je právní akt, jehož prostřednictvím instituce Společenství rozhodují o jednotlivých případech. Pomocí rozhodnutí mohou instituce požadovat po členském státu nebo po příslušníku Unie, který nejedná nebo se zdržuje jednání v souladu s rozhodnutím, udělit pokuty nebo povinnost jednat v souladu s tímto rozhodnutím. Rozhodnutí je uplatňováno pro jednotlivé případy a jeho adresáti musí být jednotlivě určení, což ho odlišuje od nařízení, závazné jako celek.

5. Další akty

5.1 Doporučení

Doporučení dovoluje institucím rámcově vytyčit směrnici postupu, aniž by se tak pro adresáty (členské státy, ostatní instituce a v některých případech také občané Unie) stala právně závaznou.

5.2 Stanoviska

Stanovisko je akt, který institucím dovoluje vyjádřit se nezávazným způsobem, tzn. tak, že z něj pro adresáty nevyplyvá žádná právní závaznost. Cílem je pevně zakotvit stanovisko instituce týkající se nějaké otázky.

5.3 Společná akce (Společná zahraniční a bezpečnostní politika)

Společná akce je právní nástroj definovaný v hlavě V. Smlouvy o Evropské unii. Jedná se tedy o nástroj uplatňovaný na mezivládní úrovni. Přijímá ji Rada Evropské unie jednomyslně, nebo v některých případech kvalifikovanou většinou. Společná akce je závazná pro členské státy, které musí dosáhnout pevně stanovených cílů, kromě případů, kdy nastanou velice závažné komplikace.

typ právního aktu	nařízení	směrnice	rozhodnutí	doporučení	stanovisko	společná akce
	↓	↓	↓	↓	↓	↓
adresáti	závazné pro všechny (členské státy, instituce, občané)	členské státy	jednotlivě určení adresáti	může být závazné pro všechny	může se týkat všech	členské státy
forma implementace	přímo účinné	implementace do vnitřních řádů je na členském státě	určený adresát musí postupovat dle rozhodnutí	určuje směr postupu	nevyplývá z něj právní povinnost	mezivládní akt závazný pro všechny členské státy

6. Právní předpis

Je dokument vydaný jednostranně z pozice moci, který zpravidla obsahuje jednu nebo více právních norem nebo jejich složek. Právní předpis je součástí právního řádu. Za právní předpis se nepovažují smlouvy (s výjimkou přímo aplikovatelných mezinárodních smluv), rozhodnutí, usnesení, rozsudky, výměry, deklarace a podobné akty, třebaže obsahově se jim některé právní předpisy podobají. Právním předpisem se obvykle rozumí především obecně závazný právní předpis, tedy předpisy veřejně vydávané orgány veřejné moci v rámci veřejné správy. Protikladem obecně závazného právního předpisu je například vnitřní předpis, což je neveřejný dokument (jehož zveřejnění ovšem je přípustné), kterým právnická osoba, ať už veřejnoprávní nebo soukromoprávní, upravuje práva a povinnosti svých pracovníků, členů, zaměstnanců či zástupců v rámci své působnosti. Některé vnitřní předpisy musí právnická osoba vydat povinně na základě zákona a zákony ukládají povinnost se jimi řídit nebo zněním vnitřních předpisů podmiňují některé právní vztahy.

7. Právní norma

Je označení pro jeden obecný příkaz, zákaz nebo dovolení vyplývající z právního řádu včetně nástrojů a zmocnění k jeho dosažení nebo vymáhání. Zpravidla právní předpis (například zákon, vyhláška apod.) obsahuje mnoho právních norem, některé právní předpisy neobsahují žádnou právní normu nebo obsahují jen neúplné právní normy.

Obvykle není právní norma v předpise uvedena jako souvislá část textu, ale je třeba ji z různých částí textu nebo různých předpisů extrahovat. Některé aspekty právní normy mohou být vyjádřeny například systematickým zařazením textu do právního předpisu namísto explicitně. Proto se zdá být přesnější nahlížet text právního předpisu nikoli jako *soubor norem*, ale jako *soubor pravidel*, z nichž lze výkladem individuální právní normy extrahovat. Složitost tohoto procesu je jedním z důvodů, proč v oblasti analýzy právních textů dosud selhávají systémy umělé inteligence a hledání nejvhodnějšího výkladu právní normy mívá charakter vědecké, vysoce tvůrčí činnosti.

Některé právní normy nemají samostatný smysl a mají charakter upřesnění, doplnění nebo omezení jiné právní normy nebo výjimky z ní (např. ustanovení § 46a odst. 7 občanského soudního řádu o doručování: „*Při doručování osobám uvedeným v odstavcích 1 až 5 se § 46 použije, jen není-li v § 46a uvedeno jinak.*“).

V užším smyslu se právními normami rozumí pouze psané právní normy státního právního řádu, v širším smyslu tak lze označit psaná i nepsaná uznávaná pravidla spravedlivého rozdělení práv a uplatňování moci v jakékoliv komunitě, sdružení, společnosti, církvi, organizaci apod.

8. Zákon

Je obecně závazný právní předpis přijatý zákonodárným sborem (parlamentem). Pokud jde o právní sílu, jsou zákony nadřazeny podzákoným předpisům (vyhláškám

a nařízením), avšak podřízen Ústavě a ústavním zákonům a jim naroveň postaveným mezinárodním smlouvám.

Z hlediska oblasti právní úpravy není zákonodárce ničím^[zdroj?] omezen, může tedy normovat kteroukoli oblast společenských vztahů, aniž by k tomu potřeboval zvláštní zmocnění. Obecně platí, že povinnosti lze fyzickým a právnickým osobám ukládat pouze zákonem; podzákoným předpisem tak lze činit, pouze existuje-li k tomu zvláštní zákonné zmocnění. Ukládání některých povinností, například placení daní a poplatků, je však vyhrazeno zákonu.

V případě, že zákon nebo některá jeho ustanovení jsou v rozporu s ústavním pořádkem, může zákon nebo jeho část zrušit Ústavní soud.

9. Prováděcí předpis

Je právní předpis vydaný na základě konkrétního zákonného zmocnění a určený k upřesnění obsahu právní normy obsažené v zákoně.

Prováděcím předpisem je zejména vyhláška ústředního správního orgánu (například ministerstva) nebo nařízení vlády. Charakter prováděcího předpisu mají také nařízení kraje nebo obce, jež jsou vydávány radami těchto samosprávných jednotek v přenesené působnosti státní správy.

Po přijetí Listiny základních práv a svobod a implementaci zásad právního státu do československé, později české ústavy (alespoň formálně) platí, že *Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá a naopak státní moc ... lze uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.* (čl. 2 Listiny).

Podle Legislativních pravidel vlády prováděcí předpisy smí být vydávány jen na základě výslovného zmocnění zákonem a smí obsahovat jen takové právní normy, které odpovídají zákonnému zmocnění. Jde o zpřísnění zásady *secundum et intra legem*, tzn. *podle zákona a v souladu s ním*). Podle přísnějšího výkladu, v souladu s Ústavou, by vyhláška vůbec neměla obsahovat právní normy v úzkém smyslu slova, ale pouze upřesňovat význam právních norem obsažených v zásadě přímo v zákoně. Například v zákoně č. 361/2000 Sb. je obsažena právní norma „účastník provozu... je povinen řídit se dopravními značkami...“, zatímco ve vyhlášce č. 30/2001 Sb. je uveden pouze popis a význam dopravních značek, nikoliv povinnost se jimi řídit. Nařízení vlády stanoví, které látky se považují za návykové, ale právní důsledky tohoto zařazení stanoví přímo různé zákony.

10. Vyhláška

Je druh podzákoného právního předpisu. Vyhlášku ve smyslu právní terminologie smí vydat jako prováděcí předpis k zákonu ústřední orgán státní správy (například ministerstvo) nebo i jiný úřad, který k tomu zákon zmocní). Prováděcím předpisem může kromě vyhlášky být též nařízení vlády – k nim bývá dáváno zmocnění v záležitostech týkajících se více resortů.

V samostatné působnosti mohou vydávat vyhlášky obce a kraje. Vyhlášky schvalují zastupitelstva těchto samosprávných jednotek. Právní předpisy vydávané v přenesené působnosti státní správy se nazývají nařízení a schvalují je rady samosprávných jednotek.

V obecném smyslu slova lze vyhláškou nazvat jakýkoliv způsob vyhlášení nějakého sdělení, například interní předpis firmy nebo vývěsku o odečítání údajů z vodoměrů. Užívání slova vyhláška není zákonem vyhrazeno jen pro právní předpisy.

Podle Legislativních pravidel vlády vyhlášky jako prováděcí předpisy smí být vydávány jen na základě výslovného zmocnění zákonem a smí obsahovat jen takové právní normy, které odpovídají zákonnému zmocnění. Jde o zpřísnění zásady *secundum et intra legem*, tzn. *podle zákona a v souladu s ním*). Podle přísnějšího výkladu, v souladu s Ústavou, by vyhláška vůbec neměla obsahovat právní normy v úzkém smyslu slova, ale pouze upřesňovat význam právních norem obsažených v zásadě přímo v zákoně. Například v zákoně č. 361/2000 Sb. je obsažena právní norma „účastník provozu... je povinen řídit se dopravními značkami...“, zatímco ve vyhlášce č. 30/2001 Sb. je uveden pouze popis a význam dopravních značek, nikoliv povinnost se jimi řídit.

11. Nařízení vlády, resp. vládní nařízení

Patří mezi tzv. prováděcí právní předpisy. Pravomoc vlády vydávat nařízení vychází z čl. 78 Ústavy, kde je uvedeno (cit.): "*K provedení zákona a v jeho mezích je vláda oprávněna vydávat nařízení. Nařízení podepisuje předseda vlády a příslušný člen vlády*". Postupy a pravidla schvalování nařízení vlády se řídí zejména Legislativními pravidly vlády a Jednácím řádem vlády v jejich platném znění.

Legislativní pravidla vlády mimo jiné uvádí, že:

- Zákonem nelze měnit nařízení vlády nebo vyhlášku; nařízením vlády nelze měnit vyhlášku. Zákonem lze však celé nařízení vlády nebo celou vyhlášku zrušit, ruší-li se zároveň zmocnění k jejich vydání nebo v případě nařízení vlády, ruší-li se ustanovení zákona, které nařízení vlády provádí, bylo-li vydáno bez zvláštního zmocnění v zákoně k jeho vydání (viz čl. 39 odst. 5).
- Nařízení vlády, jako prováděcí předpis k zákonu, může obsahovat pouze právní normy, které nepřekračují meze zákona, k jehož provedení je vydáno, a které tento zákon provádí. Do nařízení vlády se nepřejímají ustanovení prováděného zákona. Nařízení vlády nesmí nově upravovat věci, jejichž úprava patří do zákona. Pokud je nezbytné tyto věci upravit, je třeba navrhnout přímou novelu zákona (viz čl. 39 odst. 6).
- Úplné znění nařízení vlády nebo vyhlášky se ve Sbírce zákonů nevyhlašuje. Stane-li se nařízení vlády nebo vyhláška na základě novel nepřehledná, je třeba vydat nové nařízení vlády nebo novou vyhlášku (viz čl. 60 odst. 4).

12. Legislativní proces

V užším významu je to proces přípravy, tvorby, projednávání a schvalování legislativy ze strany vlády, Parlamentu a prezidenta republiky, který končí jejím vyhlášením zpravidla ve Sbírce zákonů.

Legislativou rozumíme právní předpisy typu věcný záměr zákona, zákon, novela zákona, vyhláška, nařízení vlády. Z hlediska legislativního procesu je potřeba rozlišovat legislativní proces na úrovni vlády a na úrovni Parlamentu. Na úrovni vlády vznikají věcné záměry zákonů, návrhy zákonů, vyhlášky a nařízení vlády. Z těchto jmenovaných do Parlamentu postupují jen návrhy zákonů, o kterých se mluví jako o vládních návrzích zákonů. Vedle toho existují i nevládní návrhy, které jsou výsledkem zákonodárné iniciativy krajských zastupitelstev, nebo skupiny poslanců. Mechanismus přípravy a tvorby právních předpisů včetně způsobu jejich projednávání a schvalování se řídí pravidly. Pro právní předpisy na úrovni vlády jsou to Legislativní pravidla vlády, na úrovni Parlamentu Zákon o jednacím řádu PSP ČR a Zákon o jednacím řádu Senátu ČR.

Zákonodárná iniciativa znamená právo předkládat Parlamentu návrhy zákonů.

Česká Ústava zákonodárnou iniciativu přiznává:

- vládě;
- poslanci nebo skupině poslanců;
- Senátu;
- zastupitelstvu kraje.

Až do r. 1993 měl zákonodárnou iniciativu rovněž prezident republiky, avšak v důsledku sporů presidenta Václava Havla s předsedou vlády Václavem Klausem nebyla tato možnost do nové Ústavy zapracována.

13. Legislativní proces na úrovni vlády

Na úrovni vlády tvoří právní předpisy ministerstva a jiné ústřední orgány státní správy (předkladatelé materiálů). Při přípravě právních předpisů musí jejich předkladatelé postupovat v souladu s Legislativními pravidly vlády, která upravují požadavky na obsah a formu připravované legislativy. Mezi obecné požadavky na tvorbu právních předpisů patří podrobná analýza právního a skutkového stavu, jejíž nedílnou součástí je hodnocení dopadů připravované legislativy, tzv. RIA. Dalším požadavkem je soulad s právními předpisy vyšší právní síly a s nálezy Ústavního soudu, soulad s mezinárodními smlouvami a s právními akty ES/EU. V neposlední řadě je to požadavek na přehlednost, srozumitelnost a jednoznačnost nově připravované legislativy.

13.1 Připomínkové řízení

Návrhy legislativních materiálů jsou zasílány k vyjádření tzv. připomínkovým místům (ministerstva, jiné ústřední orgány státní správy, kraje, Kancelář prezidenta republiky, Kancelář PSP ČR, Kancelář Senátu apod.). Výčet připomínkových míst je uveden v Legislativních pravidlech vlády. Návrh právního předpisu však může předkladatel zaslat k vyjádření komukoli. Legislativní pravidla vlády dokonce ukládají povinnost zveřejňovat připravovanou legislativu na internetu, kde byla pro tento účel vytvořena knihovna připravované legislativy.

Lhůta pro vyjádření (připomínky) je 15 - 20 pracovních dní podle typu materiálu. Připomínky se člení na zásadní a ty ostatní, které mají zpravidla formu doporučení, návrhu apod. Předkladatel materiálu projednává s připomínkovými místy uplatněné připomínky a na jejich základě upravuje materiál. Pokud z jakýchkoli důvodů nevyhoví zásadním připomínkám (nevypořádá je), stávají se tyto připomínky předmětem rozporu, což má vliv při projednávání materiálu na vládě.

13.2 Role Legislativní rady vlády

Na legislativním procesu se podílí také Legislativní rada vlády jako poradní orgán vlády a její pracovní komise. Legislativní rada vlády se k materiálu vyjadřuje do 60 dní ode dne, kdy jí byl předložen. Její vyjádření (stanovisko) je významné při projednávání materiálu na vládě. Především pak u materiálů s rozporem.

Z hlediska projednávání legislativy hraje důležitou roli také odbor kompatibility, který posuzuje návrhy právních předpisů z hlediska jejich slučitelnosti s právem EU, a grémium pro regulační reformu a efektivní veřejnou správu, které naopak sleduje vyhodnocení dopadů regulace.

13.3 Schůze vlády

Po skončení připomínkového řízení jsou materiály předkládány k projednání vládě. Materiály vyžadující diskuzi či materiály s rozporu se projednávají v části B programu schůze vlády, který je s rozpravou. To znamená, že o materiálu vedou členové vlády diskuzi, a poté o něm hlasují. Přihlíží přitom na stanovisko Legislativní rady vlády.

Na jednání vlády jsou předkládány věcné záměry zákonů, návrhy zákonů a nařízení vlády. V případě schválení věcného záměru zákona, je rozhodnutí o něm (tzv. usnesení vlády) zveřejněno na webových stránkách Úřadu vlády www.vlada.cz. V případě schválení návrhu zákona, se tento postupuje dál v podobě vládního návrhu zákona do Poslanecké sněmovny. Schválené nařízení vlády se zveřejňuje ve Sbírce zákonů. Vyhlášky podepisuje na základě projednání a schválení v komisích Legislativní rady vlády příslušný člen vlády, nebo vedoucí příslušného úřadu. Poté mohou být zveřejněny ve

Sbírce zákonů. Podmínky a lhůty pro zveřejnění legislativy ve Sbírce zákonů upravují již zmíněná Legislativní pravidla vlády.

Poznámka: Legislativní proces na úrovni vlády probíhá přes elektronickou knihovnu Úřadu vlády ČR eKLEP. To znamená, že předkladatel musí materiál vložit do eKLEP jak při připomínkovém řízení, tak při jeho předložení na vládu. Stejně tak připomínková místa své připomínky zasílají prostřednictvím eKLEP. Totéž platí o stanoviscích Legislativní rady vlády. Celý proces tak probíhá elektronicky. Nicméně z důvodu archivace je při předkládání materiálu k projednání vládě vedle vložení do eKLEP povinností zaslat předsedovi vlády v listinné podobě tři výtisky materiálu podepsané příslušným členem vlády (předkladatelem).

14. Legislativní proces na úrovni Parlamentu

Vládní návrh zákona v listinné podobě zasílá předseda vlády předsedovi PSP ČR. Předseda PSP ČR text zákona postupuje organizačnímu výboru PSP ČR, všem poslancům a klubům. Jednání o vládním návrhu zákona probíhá v rámci třech čtení. Pokud text zákona projde PSP ČR, je postoupen dále do Senátu.

Návrh zákona se předkládá písemně a musí obsahovat přesné znění toho, na čem se má Poslanecká sněmovna usnést. Náležitosti uvádí Jednací řád Poslanecké sněmovny. Navrhovatel přitom může vzít svůj návrh zákona zpět až do ukončení druhého čtení zákona. Poté může vzít takový návrh zpět jen se souhlasem Sněmovny. Návrh zákona se předkládá předsedovi Sněmovny. Ten jej postoupí organizačnímu výboru. Předseda Sněmovny rozešle neprodleně návrh zákona všem poslancům a poslaneckým klubům. Pokud není navrhovatelem vláda, požádá ji, aby se do 30 dnů od doručení žádosti k návrhu svým stanoviskem vyjádřila. Vláda zasílá své stanovisko k návrhu zákona předsedovi Sněmovny. Po vyjádření vlády k návrhu zákona nebo nevyjádří-li se vláda k takovému návrhu do 30 dnů od doručení žádosti, doporučí do 15 dnů organizační výbor předsedovi Sněmovny zařadit předložený návrh zákona se stanoviskem vlády, bylo-li předloženo včas, do návrhu pořadu schůze Sněmovny. Současně navrhne, kterému výboru, popřípadě výborům má být návrh přikázán, a určí zpravodaje pro první čtení. Předseda Sněmovny přihlédne k doporučení organizačního výboru a rozhodne o zařazení návrhu zákona do návrhu pořadu nejbližší schůze Sněmovny. Současně navrhne, kterému výboru, popřípadě výborům má být návrh přikázán, a určí zpravodaje pro první čtení a navrhne přikázání návrhu zákona k projednání výboru nebo několika výborům. Návrh zákona se stanoviskem vlády, bylo-li předloženo včas, se doručí poslancům a poslaneckým klubům nejméně 10 dnů před schůzí Sněmovny, na které má dojít k jeho prvnímu čtení.

14.1 Prvé čtení návrhu zákona

Návrh zákona uvede navrhovatel; po něm vystoupí zpravodaj, kterého určí organizační výbor nebo předseda Sněmovny (§ 88). O návrhu zákona se koná obecná rozprava, po níž se Poslanecká sněmovna může usnést, že jej vrátí navrhovateli k dopracování nebo že jej zamítá. Nerozhodne-li tak, přikáže Poslanecká sněmovna návrh zákona k projednání výboru, popřípadě několika výborům, a to podle návrhu organizačního výboru nebo předsedy Sněmovny (§ 88). Kterýkoli z poslanců může předložit jiný návrh na přikázání; o takovém návrhu rozhodne Sněmovna bez rozpravy. Byl-li návrh zákona přikázán výboru k projednání, nelze jej již vrátit navrhovateli k dopracování. Lhůta pro projednání návrhu zákona ve výboru je 60 dnů od rozhodnutí o jeho přikázání výboru k projednání. Tuto lhůtu může Sněmovna zkrátit nebo prodloužit, a to nejvýše o 20 dnů. Jen se souhlasem navrhovatele lze takovou lhůtu prodloužit o více než 20 dnů. Výbory, jimž nebyl návrh zákona přikázán k projednání, mohou své stanovisko k návrhu zákona sdělit Sněmovně a výboru, který návrh zákona projednává, a to i písemně; totéž mohou učinit i jednotliví poslanci.

14.2 Druhé čtení návrhu zákona

Výbor, popřípadě výbory, jimž byl návrh zákona přikázán, předloží po jeho projednání předsedovi Sněmovny usnesení, v němž zejména doporučí Sněmovně, zda má návrh zákona schválit či nikoliv. Doporučí-li v usnesení změny nebo doplňky návrhu zákona, přesně je formuluje. Nejméně pětina menšina všech členů výboru může předložit předsedovi Sněmovny oponentní zprávu, která má obdobné náležitosti jako usnesení výboru. Předseda Sněmovny zajistí vytištění usnesení výboru, popřípadě oponentní zprávy k návrhu zákona a doručí je všem poslancům nejméně 24 hodin před zahájením druhého čtení návrhu zákona. V druhém čtení uvede návrh zákona navrhovatel. Po navrhovateli vystoupí zpravodaj výboru nebo zpravodajové výborů. O návrhu zákona se koná obecná rozprava. Po obecné rozpravě může Sněmovna vrátit návrh zákona výboru k novému projednání nebo rozhodnout, že návrh zákona zamítá. Nerozhodla-li Sněmovna, že návrh zákona vrací výboru k novému projednání nebo že jej zamítá, koná se po obecné rozpravě rozprava podrobná. Sněmovna se v ní může usnést, že projedná některá ustanovení návrhu zákona odděleně. Během podrobné rozpravy se předkládají k návrhu zákona pozměňovací, popřípadě jiné návrhy. Pozměňovací návrhy, popřípadě jiné návrhy se dají vytisknout a předseda Sněmovny je zašle neprodleně všem poslancům. I po podrobné rozpravě může Sněmovna vrátit návrh zákona výboru k novému projednání nebo rozhodnout, že návrh zákona zamítá.

14.3 Třetí čtení návrhu zákona

Třetí čtení návrhu zákona lze zahájit nejdříve za 24 hodin po doručení pozměňovacích, popřípadě jiných návrhů poslancům. Ve třetím čtení se koná rozprava, ve které lze navrhnout pouze opravu legislativně technických chyb, gramatických chyb, chyb písemných nebo tiskových, úpravy, které logicky vyplývají z přednesených pozměňovacích návrhů, popřípadě podat návrh na

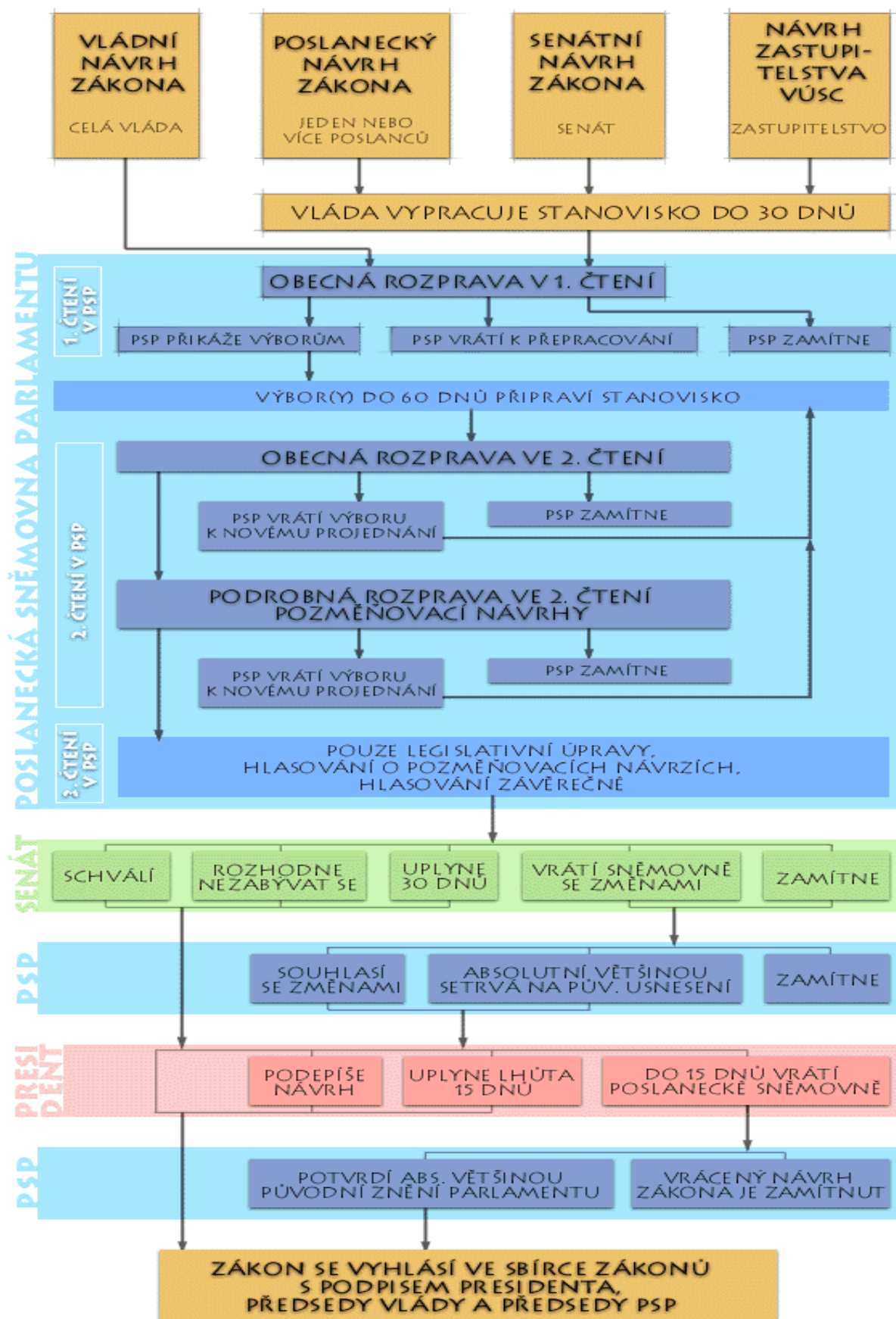
opakování druhého čtení. Na závěr třetího čtení Sněmovna hlasuje o pozměňovacích, popřípadě jiných návrzích k návrhu zákona. Poté se Sněmovna usnese, zda s návrhem zákona vyslovuje souhlas.

15. Legislativní proces z pohledu prezidenta

Po schválení zákona Senátem zasílá předseda PSP ČR přijatý zákon prezidentu republiky. Pokud prezident republiky zákon podepíše, může být za stanovených pravidel vyhlášen ve Sbírce zákonů. Vrátil-li prezident přijatý zákon PSP ČR do 15 dnů, předseda PSP ČR předloží vrácený zákon PSP ČR. Pokud PSP ČR přehlasuje prezidenta republiky nadpoloviční většinou všech poslanců, zákon se vyhlásí. Jinak platí, že zákon nebyl přijat.

16. Publikování ve Sbírce zákonů

Právní předpisy nabývají platnosti dnem jejich vyhlášení ve Sbírce zákonů. Pokud není stanovena účinnost později, nabývají právní předpisy účinnosti 15. dnem po vyhlášení. Vyžaduje-li to naléhavý obecný zájem, lze výjimečně stanovit dřívější počátek účinnosti, nejdříve však dnem vyhlášení.

17. Slovníček vybraných právních pojmů:

Acquis communautaire je pojem, kterým se vyjadřuje souhrnný obsah práva EU. Podmínkou členství v Evropské unii je převzetí celého Acquis.

Administrativněprávní vztahy, orgány veřejné správy při výkonu správy vrchnostenské mohou v rámci své působnosti autoritativně a jednostranně rozhodovat o právech a povinnostech fyzických nebo právnických osob (tím do nich zasahovat), tato rozhodnutí uskutečňovat a činit další úkony ve veřejném zájmu. Vůle těchto orgánů je na rozdíl od soukromoprávních vztahů povýšena nad vůli jiných subjektů, tj. těch, kterým se něco povoluje, zakazuje apod. Administrativněprávní vztahy jsou reprezentovány takovými akty, jako je nařízení nebo správní akt.

Autoremedura v správním řízení dává správnímu orgánu, který vydal napadené rozhodnutí, možnost, aby o tomto opravném prostředku (opravné řízení správní) výjimečně a za podmínek stanovených v zákoně (§ 57 SpŘ) sám rozhodl. Proti nečinnosti správního orgánu lze uplatnit žalobu (soudnictví správní).

Databáze je v autorském zákoně (zák. č. 121/2000 Sb.) vymezena jako soubor nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky a právo ČR obsahuje její zvláštní ochranu ve dvou aspektech.

Její struktura, tj. způsob uspořádání a výběru dat a přístupu k nim (nikoli obsah sám), je chráněna autorským právem jako autorské dílo souborné, pokud je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora (pokud naplní pojmové znaky díla), anebo je alespoň považována za autorské dílo (tzv. fiktivní dílo), i když postrádá jedinečnost, ale je alespoň původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvorem, tedy je výsledkem jeho tvůrčí činnosti. Držitelem autorského práva ke struktuře D. je autor (fyzická osoba, která vlastní tvůrčí činností strukturu - dílo vytvořila), který k ní má výlučná práva osobnostní (zanikají s jeho smrtí) a majetková (trvají po dobu jeho života a 70 let po jeho smrti), jak jsou obecně upravena v zákoně. Na několika místech však zákon upravuje specifika struktury D. odlišně oproti běžným autorským dílům - struktura D. má např. režim díla zaměstnaneckého, i když byla vytvořena na objednávku externím autorem (zaměstnanec však nemá právo na přiměřenou dodatečnou odměnu, i když je jeho mzda ve zjevném nepoměru k zisku z využití struktury D.), uživatel elektronické D. si nesmí poříditi záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu pro osobní potřeby, jeho právo nenarušuje oprávněný uživatel struktury D., užívá-li ji za účelem přístupu k jejímu obsahu a pro běžné využívání obsahu D. Na strukturu D. v elektronické podobě se vztahují zvláštnosti stanovené v zákoně pro elektronická díla vůbec, např. možnost pořízení jejich dočasné a náhodné kopie při přenosu počítačovou sítí, chrání se zvláštní elektronická informace o identifikaci práv k dílu a postihují pomůcky k odstranění, vyřazení z provozu nebo omezení funkčnosti technických zařízení k ochraně D. (tzv. technických brzd) aj.

Druhý aspekt D. - její obsah (nikoliv strukturu) - lze chránit právem sui generis, které souvisí s autorským právem, a to bez ohledu na to, zda tento obsah (jednotlivá data, prvky či celá databáze) je chráněn autorským právem nebo ne, ale pokud představuje kvalitativně nebo kvantitativně vklad k pořízení, ověření nebo předvedení jejího obsahu. Pojmovým znakem obsahu D. a jeho způsobilosti k právní ochraně tedy není tvůrčí činnost jeho tvůrce, majitelem práva k obsahu D. je pořizovatel D. (producent) - fyzická nebo právnická osoba, která na svou odpovědnost pořídí D. nebo pro niž tak z jejího podnětu učiní jiná osoba. Pořizovatel má výlučné právo sui generis na vytěžování nebo zužitkování celého obsahu D. nebo její kvalitativně či kvantitativně podstatné části. Toto právo trvá 15 let od pořízení D. (popř. od prvního zpřístupnění D.) a prodlužuje se o dalších 15 let vždy při každém novém kvalitativně nebo kvantitativně podstatném vkladu do D. (např. doplnění, zkrácení, jiné úpravy), což může motivovat k inovaci D. skokem. "Vytěžováním" rozumí zákon trvalý nebo dočasný přepis obsahu D. na jiný podklad, a to jakýmkoliv prostředky či způsobem (tzv. unfair extraction), "zužitkováním" pak jakýkoliv způsob zpřístupnění obsahu D. veřejnosti - rozšiřováním (hmotných rozmnoženin), pronájmem, spojením on-line nebo jinými způsoby přenosu. Půjčování (na rozdíl od pronájmu) originálu nebo rozmnoženiny D. (tj. hmotného nosiče s obsahem D.) není vytěžováním ani zužitkováním. Právo k obsahu D. lze poskytnout licenci jiné osobě, na rozdíl od autorského práva ke struktuře D. je však lze i převést. Zákon stanoví i některá omezení práva pořizovatele ve prospěch oprávněného uživatele D., např. vytěžování či zužitkování nepodstatných částí obsahu zveřejněné D. je povoleno, není-li to prováděno systematicky či opakovaně, není-li běžné, nepřiměřené nebo jinak na újmu oprávněným zájmům pořizovatele D. nebo autora či nositelů souvisejících práv k nematným statkům obsaženým v D. Zákon umožňuje i zákonné bezplatné licence pro osobní potřebu uživatele (nelze ale takto poříditi kopii struktury elektronické D. pro osobní potřebu, ale struktura je s obsahem D. natolik technicky spojena, že to zamezuje i pořízení kopie obsahu D.), pro nevýdělečné účely vědecké nebo vyučovací a pro potřeby veřejné bezpečnosti a správního nebo soudního řízení. D. lze kromě autorského zákona chránit i v rámci postihu nekalé soutěže (jako know-how) podle obch. zákoníku.

Derogace, zrušení zákona nebo jiného právního předpisu. Právní předpisy lze zrušit pouze právními předpisy stejné nebo vyšší právní síly. Důsledkem D. je zánik platnosti právního předpisu. D. provádějí orgány veřejné moci s legislativní pravomocí, tato pravomoc může být rovněž součástí výkonu soudní kontroly ústavnosti a legality.

Devolutivní účinek v správním řízení má odvolání, které je přípustné a bylo podáno včas. Znamená, že o odvolání rozhoduje a napadené rozhodnutí přezkoumává správní orgán vyššího stupně než správní orgán, který vydal napadené rozhodnutí. Toto pravidlo je částečně prolomeno možností opravy vlastního rozhodnutí autoremedurou. Jde o přechod věcné příslušnosti přímo ze zákona.

Evropská unie - orgány a ostatní instituce EU

Evropská unie (dále jen „EU“) není federací jako Spojené státy americké. Není ani pouze organizací pro spolupráci mezi vládami jako OSN. Je ve své podstatě jedinečná. Země, které tvoří EU, (její „členské státy“), zůstávají nezávislými suverénními národy, spojují však svoji suverenitu, aby získaly sílu a světový vliv, který by žádný z nich sám mít nemohl.

Spojování suverenity v praxi znamená, že členské státy delegují některé ze svých rozhodovacích pravomocí na jimi vytvořené a vzájemně sdílené instituce, aby rozhodování o specifických otázkách společného zájmu na evropské úrovni mohlo probíhat demokraticky.

Na procesu rozhodování EU obecně, zvláště pak na postupu spolurozhodování se podílejí tři hlavní instituce:

- Evropský parlament, který zastupuje občany EU a je jimi přímo volen;
- Rada Evropské unie, která zastupuje jednotlivé členské státy;
- Evropská komise, která usiluje o obranu zájmů Evropské unie jako celku.

Tento „institucionální trojúhelník“ vytváří politiky a zákony, které platí v rámci celé EU. Principiálně je to Komise, kdo navrhuje nové zákony, Parlament a Rada je ale schvalují. Komise a členské státy je potom provádějí a Komise je vymáhá.

Velmi důležitou roli hrají také dvě další instituce: Soudní dvůr dohlíží na dodržování evropského práva a Účetní dvůr kontroluje financování činností Evropské unie.

Práva a povinnosti těchto institucí jsou stanoveny ve smlouvách, jež tvoří základ všeho, co EU dělá. Ty také stanoví pravidla a postupy, jež musí instituce EU dodržovat. Jednotlivé smlouvy jsou sjednávány prezidenty a/nebo premiéry všech zemí EU a ratifikovány jejich parlamenty.

Kromě svých institucí má EU ještě několik dalších orgánů se specifickými úkoly:

- Evropský hospodářský a sociální výbor zastupuje jak občanskou společnost, tak zaměstnavatele a zaměstnance;
- Výbor regionů zastupuje orgány regionálních a místních samospráv;
- Evropská investiční banka financuje investiční projekty EU a pomáhá malým a středně velkým podnikům prostřednictvím Evropského investičního fondu;
- Evropská centrální banka odpovídá za evropskou měnovou politiku;
- Evropský veřejný ochránce práv prošetřuje stížnosti na administrativní nedostatky institucí a orgánů EU;
- Evropský inspektor ochrany údajů chrání soukromí osobních údajů občanů;
- Úřad pro úřední tisky Evropských společenství uveřejňuje informace o EU;
- Evropský úřad pro výběr personálu provádí nábor pracovníků pro instituce a ostatní orgány Evropské unie.

- Úkolem Evropské správní školy je zajistit zaměstnancům EU vzdělávání v některých konkrétních oblastech.

Kromě toho byly ustaveny specializované agentury které se zabývají určitými technickými, vědeckými či řídicími úkoly.

Fyzická osoba je jedním ze dvou typů právních subjektů. Na rozdíl od právnické osoby jde o tzv. přirozenou osobu, F. je každý člověk. Právní subjektivita F. vzniká narozením a končí smrtí, přičemž určité její aspekty se projevují již v prenatálním stavu a trvají i po smrti (např. ochrana osobnosti). Způsobilost mít určitá subjektivní práva a právní povinnosti může však být vázána na splnění zákonných podmínek (např. určitý věk, státní občanství, kvalifikace apod.), tyto podmínky však nesmí mít diskriminační charakter. Od způsobilosti k právům je třeba odlišovat způsobilost k právním úkonům, způsobilost k právní odpovědnosti, jakož i procesní způsobilost F. Vedle způsobilosti k právním úkonům má F. způsobilost k protiprávním úkonům, tj. způsobilost nést následky svého protiprávního chování.

Judikát je rozhodnutí soudu, které je v právní moci. Souhrn soudních rozhodnutí se nazývá judikatura. Nejvýznamnější J. se zveřejňují ve sbírkách rozhodnutí příslušných soudů (např. v ČR Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek).

Nehmotný statek je zvláštní typ předmětu (objektu) právních vztahů, který má nehmotnou povahu (myšlenky, formy jejich vyjádření, označení) a má určitou hodnotu. N. je třeba odlišit od jiných předmětů právních vztahů - od věci (N. je nehmotný, i když často musí být vyjádřen v hmotné podobě, je úzce vázán na osobu svého tvůrce či nositele nebo na pověst mezi lidmi), od subjektivního práva (N. je jeho předmětem) i od činnosti (N. je jejím nehmotným výsledkem). N. jsou chráněny autorským právem a právy souvisejícími (autorské dílo, umělecký výkon, zvukový záznam, zvukově obrazový záznam, vysílání televizního a rozhlasového vysílatele, databáze), průmyslovým vlastnictvím (vynález, užitný vzor, průmyslový vzor, topografie polovodičového výrobku, odrůda rostlin, ochranná známka, označení původu a zeměpisné označení, obchodní firma, obchodní tajemství, zlepšovací návrh), osobnostními právy či ochranou osobních údajů nebo jen ochranou proti nekalé soutěži (know-how, goodwill, obchodní jméno, údaj o provenienci, doménové jméno, logo, data aj.) aj. S výjimkou poslední skupiny N., které se označují též jako "nechráněné N.", má každý z uvedených N. zvláštní právní úpravu, v níž jsou uvedeny pojmové znaky daného N., jeho ochrana (výlučná práva jeho tvůrce či nositele) aj. Pro její zásady viz průmyslové vlastnictví. Protože se v jednotlivých zemích liší a přitom se snadno šíří po celém světě, zejména v elektronické podobě, je důležitá harmonizace právní úpravy N. (mezinárodní ochrana průmyslového vlastnictví, internetové právo).

Orgán veřejné moci je označení pro orgán veřejnoprávní korporace (stát, územně samosprávný celek apod.) či jiného veřejnoprávního subjektu, který má pravomoc a působnost rozhodovat o subjektivních právech a právních povinnostech jemu bezprostředně nepodřízených právních subjektů. Státní orgány dělíme zejména na orgány moci zákonodárné, výkonné a soudní. Nestátními O. jsou např. zastupitelstvo a rada obce či starosta (primátor), zastupitelstvo a rada kraje či hejtman. Pravomoc a působnost O. je stanovena zákonem, mohou jednat pouze secundum et intra legem a neplatí tedy pro ně zásada legální licence.

Organizační složka státu je právní institut, který zavedl zák. č. 219/2000 Sb. Jde o označení pro ministerstva a jiné úřady státu, Ústavní soud, soudy, státní zastupitelství, Nejvyšší kontrolní úřad, Kancelář prezidenta republiky, Úřad vlády ČR, Kancelář Veřejného ochránce práv, Akademii věd ČR, Grantovou agenturu ČR a jiná zařízení, o kterých to stanoví uvedený zákon anebo zvláštní právní předpis. O. není právnickou osobou, její jednání je jednáním státu a účetní jednotkou je v případě, že tak stanoví právní předpis. Kromě toho může být O. jménem státu zřízena opatřením příslušného ministerstva s předchozím souhlasem MF. Takto zřízená O. je vždy účetní jednotkou. Současně byly ke dni účinnosti uvedeného zákona, tj. k 1. lednu 2001, přeměněny na O. dosavadní státní rozpočtové organizace (včetně ministerstev a jiných správních úřadů a orgánů státu, hospodařících s rozpočtovými prostředky), pokud byly zřízeny, popřípadě řízeny zvláštním právním předpisem nebo ústředními orgány, okresními úřady a školskými úřady. Na O. byly přeměněny také Úřad pro ochranu osobních údajů, Úřad pro zahraniční styky a informace a Správa úložišť radioaktivních odpadů. O. hospodaří a nakládá v rozsahu a způsobem stanoveným zák. č. 219/2000 Sb., se státním majetkem. Pravidla financování O. upravují zvláštní předpisy, zejména zák. č. 218/2000 Sb. Vedoucí O. činí jménem státu právní úkony, které se této O. týkají, pokud právní předpis nestanoví jinak. Pro určité právní úkony může písemně pověřit jednáním jiného vedoucího zaměstnance O. Obdobné postavení jako O. mají Kancelář Poslanecké sněmovny a Kancelář Senátu. Svoji organizační složku mohou zřídit, popřípadě řídit rovněž obce (včetně hlavního města Prahy) a kraje. Nejde však o O. a neplatí pro ně zák. č. 219/2000 Sb.

Plná moc je jednostranný právní úkon, kterým zmocněnec prokazuje vůči příslušným třetím osobám své oprávnění činit právní úkony za zmocnitele. Odlišuje se P. generální, která opravňuje zmocněnce ke všem úkonům, které by mohl učinit zmocnitel, od P. speciální, která oprávnění zmocněnce činit právní úkony za zmocnitele omezuje pouze na jediný právní úkon či skupinu určitých právních úkonů. V P. je nutno uvést rozsah zmocněncových oprávnění, tedy v podstatě rozsah úkonů, k nimž je zmocněnec oprávněn. P. lze udělit i právnické osobě. V tomto případě má oprávnění činit úkony za zmocnitele statutární orgán této právnické osoby, případně osoba, které k tomu statutární orgán zmocněnce udělil P. P. nemusí mít obecně zvláštní právní formu. Písemně je však nutno udělit P., je-li udělována pro právní úkon, který je třeba učinit písemnou formou, anebo jestliže se P. netýká jen určitého úkonu. P. zaniká současně se zánikem smluvního zastoupení (§ 31 a n. ObčZ).

Rozhodnutí v správním řízení je správní akt, jehož základními náležitostmi jsou: výrok, odůvodnění, poučení o opravném prostředku. R. vydaná podle správního řádu se účastníkům správního řízení oznamují doručením jejich písemného vyhotovení. R. může být oznámeno formou ústního vyhlášení, je-li účastník řízení přítomen. Den ústního vyhlášení je dnem oznámení, jen pokud se účastník řízení vzdal nároku na písemné vyhotovení. Oznámení je podmínkou, aby R. mohlo nabýt dvou vlastností: právní moci a vykonatelnosti. Rozlišuje se rozhodnutí ve věci (meritorní) a rozhodnutí procesní.

Správní orgán je pojem používaný zejména v správním řádu pro vykonavatele veřejné správy, kteří ve správním řízení rozhodují o právech, právem chráněných zájmech a povinnostech fyzických a právnických osob (správní řád používá termín "občanů a organizací") v oblasti státní správy, dnes však podle zvláštních zákonů i v jiných oblastech veřejné moci (např. v oblasti samosprávy). Typickými správními orgány v tomto smyslu jsou obecní úřady, krajské úřady, orgány Policie ČR, jiné správní úřady a ministerstva.

System práva je uspořádání právních norem do celku, který má charakter systému, a jeho rozdělení na části (Právní odvětví). S. je v současnosti strukturalizován na právní odvětví podle tří kritérií: předmětu, metody a účelu právní úpravy. Předmětem právní úpravy jsou společenské vztahy. Odlišnosti v charakteru těchto vztahů spolupůsobí (vedle subjektivních hledisek a určité tradice) na vytváření právních odvětví, jako jsou ústavní právo, trestní právo, občanské právo, správní právo, obchodní právo, pracovní právo, rodinné právo, právo finanční (a popř. i jiné, jako mezinárodní právo soukromé a obchodní, právo sociálního zabezpečení, právo životního prostředí atd.). V soudobém právu sílí subjektivní prvky při strukturalizaci objektivního práva a posiluje se tendence k jeho fragmentarizaci. V kontinentálním typu právní kultury se v 19. stol. oživilo dělení na právo soukromé a právo veřejné, kde kritériem je rozdílná metoda právní úpravy. Soukromoprávní metoda je založena na vzájemné rovnosti právních subjektů, široce používaných dispozitivních právních normách a smluvní autonomii. Ve veřejném právu je typické použití kogentních právních norem a nadřazené postavení orgánu veřejné moci, který může rozhodovat o subjektivních právech a právech ostatních právních subjektů (ale jen secundum legem). Kritérium účelu má význam pro rozdělení práva na právo hmotné a právo procesní. Jestliže právní normy (a jim odpovídající subjektivní práva) plní úlohu prostředku k naplnění vlastního účelu práva, mluví se o procesním právu, směřují-li bezprostředně k naplnění účelu práva, jedná se o hmotné právo.

Ústava České republiky je ústředním pojmem ústavního práva; význam však má pro celý právní řád: je svorníkem pro právo veřejné i pro právo soukromé, a to jak ve smyslu formálním (určuje stupnici právní síly právních předpisů, zákonodárny proces, způsob publikace právních předpisů), tak i ve smyslu obsahovém (utvrzuje základní organizaci státu a garantuje základní lidská a občanská práva).

V ČR je ústava vnímána v užším a širším pojetí - jednak jako text vlastní Ústavy, tedy úst. zák. ČNR č. 1/1993 Sb., který je jako Ústava České republiky nazván, a

jednak jako soubor ústavních zákonů a dokumentů ústavního významu, jež tvoří Ústavu ČR v širším smyslu; (ústavní pořádek ČR).

Úst. zák. ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, byl schválen 16. 12. 1992 (v některých státech se den přijetí ústavy slaví jako "Den Ústavy"), účinnosti nabyl 1. 1. 1993 zároveň se vznikem svrchované ČR. Tato Ústava ČR se skládá z Preambule a 113 článků, rozdělených do osmi hlav [hlava první: Základní ustanovení, hlava druhá: Moc zákonodárná (zákonodárná moc), hlava třetí: Moc výkonná (výkonná moc), hlava čtvrtá: Moc soudní (soudní moc), hlava pátá: Nejvyšší kontrolní úřad, hlava šestá: Česká národní banka, hlava sedmá: Územní samospráva, hlava osmá: Přechodná a závěrečná ustanovení].

Ú. byla od svého přijetí několikrát přímo i nepřímo měněna a doplněna, a to: úst. zák. č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně úst. zák. ČNR č. 1/1993 Sb. (vytvořeno 14 samosprávných krajů jako vyšších územních samosprávných celků), úst. zák. č. 69/1998 Sb., o zkrácení volebního období Poslanecké sněmovny (jednorázový ústavní zákon, který umožnil předčasné volby do Poslanecké sněmovny v červnu 1998), úst. zák. č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, úst. zák. č. 300/2000 Sb. (zejm. v souvislosti s přijetím ČR do NATO), úst. zák. č. 395/2001 Sb. (tzv. "euronovela" upravující zejména vztah vnitrostátního a mezinárodního práva, resp. mezinárodních smluv) a úst. zák. č. 448/2001 Sb., jímž byl nově určen hlavní cíl činnosti ČNB (péče o cenovou stabilitu).

Ú. není však jediným uceleným dokumentem, který určuje ústavní poměry v ČR. Vedle ní platí další ústavní zákony, které dohromady tvoří ústavní pořádek ČR - ústavu v širším pojetí. Jsou to především Listina, ústavní zákony upravující státní hranice ČR a tzv. "recepční" ústavní zákony ČNR, přijaté po 6. 6. 1992 (den parlamentních voleb v ČSFR) - č. 4/1993 Sb. a č. 29/1993 Sb., upravující některá opatření související se zánikem ČSFR.

Ú. v širším pojetí tak tvoří soustava ústavních zákonů (v současnosti asi dvacet), čímž je po formální stránce ústavou polylegální, je ústavou psanou a rigidní (k její změně je předepsána relativně ztížená procedura; musí být dosaženo ústavní většiny - 3/5 všech poslanců a 3/5 přítomných senátorů). Po věcné (obsahové) stránce je Ú. ústavou demokratickou vycházející z kontinuity se státností československou, z principu právního státu a občanské společnosti, z přirozenosti lidských práv, a ústavou založenou na dělbě státní moci a pluralitě politického systému.

Ústavní zákony jsou v hierarchii právního řádu nadřazeny zákonům (běžným, prováděcím, organickým) i ostatním právním předpisům (nařízením vlády, vyhláškám ministerstev a jiných správních úřadů i krajů a obcí) a nutno jich dbát i v individuálních aktech úřadů a soudů. Nad jejich souladem s ústavou bdí Ústavní soud.

Jako pro každou ústavu je stěžejní otázkou i pro Ú. její vztah k faktickým ústavním poměrům (ústava faktická). Text ústavy není žádoucí odtrhávat od jeho společenského smyslu.

Pokud má stát ústavu a tato ústava je v zásadě uskutečňována v celém právním řádu i v jednotlivých rozhodnutích úřadů a soudů, jde o stát ústavní, což je forma právního státu.

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Místo označení ústava se může užít i jiných pojmů - konstituce, ústavní listina, základní zákon.